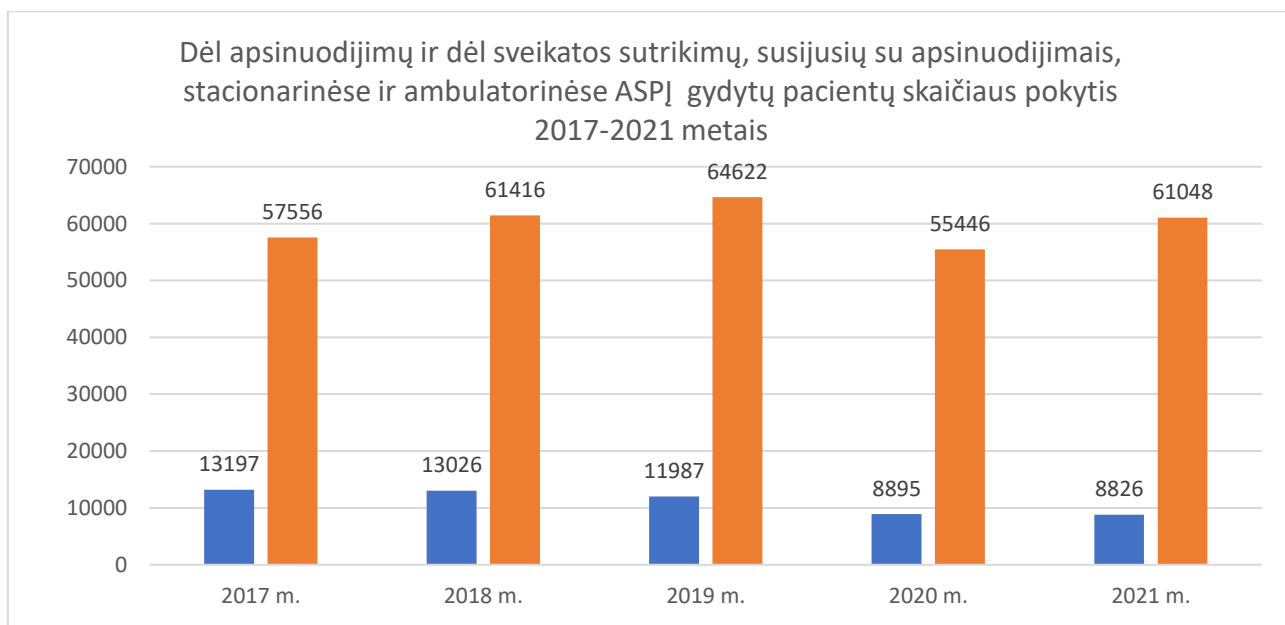

Informacijos, susijusios su žmonių apsinuodijimais, 2021 m. ataskaita

Informacijos, susijusios su žmonių apsinuodijimais, 2021 m. ataskaita parengta remiantis Valstybinės vaistų kontrolės tarnybos prie Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos (toliau – VVKT) Farmakologinio budrumo ir apsinuodijimų informacijos skyriaus 2021 m. telefonu suteiktų konsultacijų ir Valstybinės ligonių kasos (toliau – VLK) pateiktais duomenimis.

I. Apsinuodijimų apžvalga, remiantis VLK duomenimis

2021 metais asmens sveikatos priežiūros įstaigose (toliau – ASPĮ) dėl apsinuodijimų ir dėl sveikatos sutrikimų, susijusių su apsinuodijimais, sveikatos priežiūros paslaugos buvo suteiktos 69 874 pacientams, iš jų - 8 826 pacientams suteiktos stacionarinės sveikatos priežiūros paslaugos, 61 048 pacientams ambulatorinės. Apsinuodijusių pacientų, gydytų stacionarinėse įstaigose (I stulpelis) ir ambulatorinėse įstaigose (II stulpelis), skaičiaus pokytis 2017 – 2021 metais parodytas 1 paveiksle.

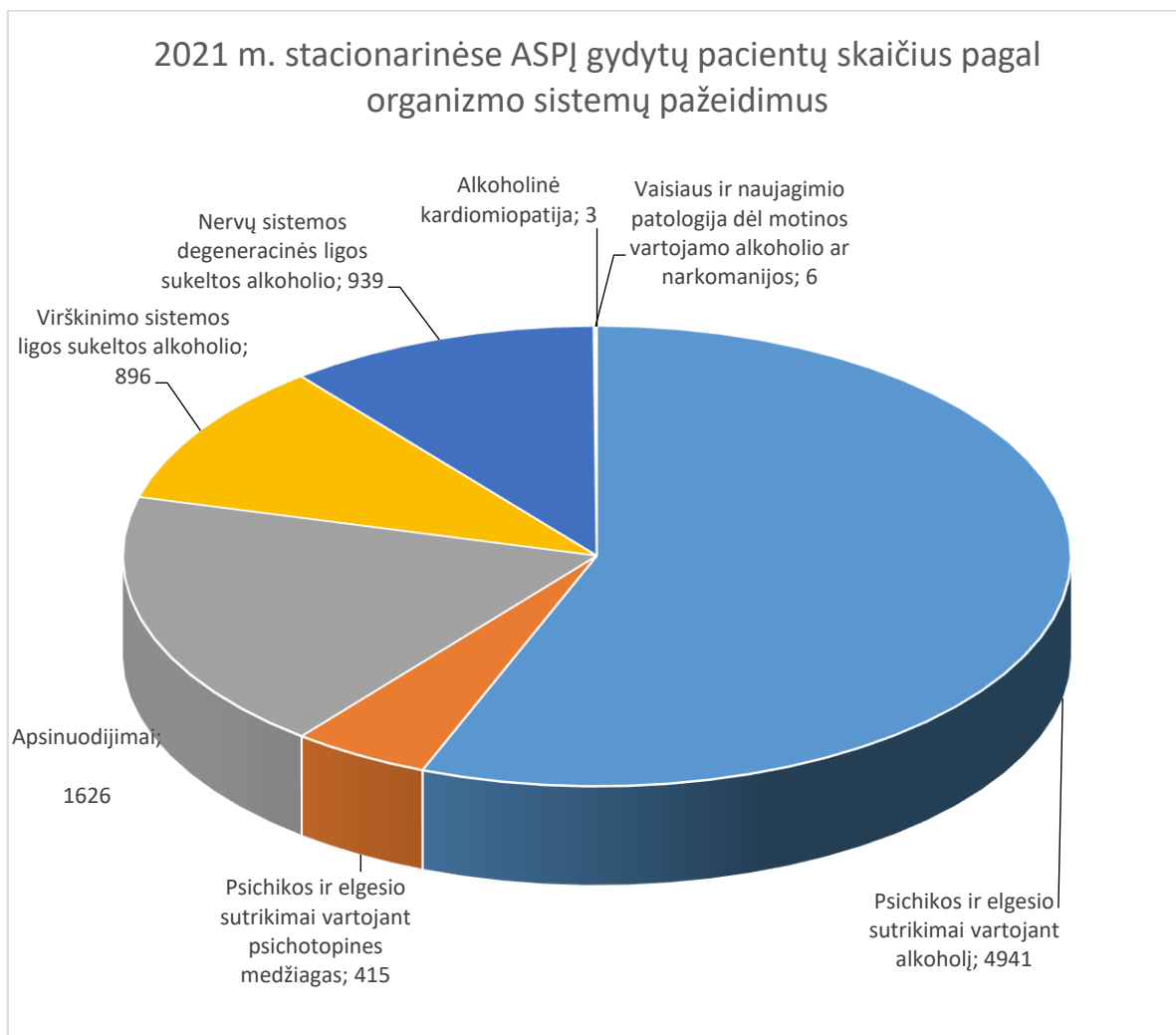
1 pav. Stacionarinėse ASPĮ gydytų (I stulpelis) ir ambulatoriškai gydytų (II stulpelis) pacientų skaičiaus pokytis 2017 – 2021 metais

Bendras apsinuodijusių ir dėl alkoholio, narkotinių bei psichotropinių medžiagų vartojimo sukeltų ligų ambulatoriškai gydytų pacientų skaičius – **61 048**, iš jų:

T kodai (apsinuodijimai) – 6 353, F kodai (elgesio sutrikimai vartojant alkoholį) – 29116, narkotines bei psichotropines medžiagas – 17425, K kodai (virškinimo sistemos ligos sukeltos alkoholio) – 2293, G kodai (nervų sistemos degeneracinės ligos sukeltos alkoholio) – 5777, I kodas alkoholinė kardiomiopatija – 25, P kodai (vaisiaus ir naujagimio patologija dėl motinos vartojamo alkoholio ar narkomanijos) – 4, Q kodas (vaisiaus alkoholinis sindromas (dismorfis)) – 55 atvejai.

Bendras apsinuodijusių ir dėl alkoholio, narkotinių bei psichotropinių medžiagų vartojimo sukeltų ligų stacionarinėse ASPĮ gydytų pacientų skaičius – **8 826**, iš jų:

T kodai (apsinuodijimai) – 1 626, F kodai (elgesio sutrikimai vartojant alkoholį) – 4941, narkotines bei psichotropines medžiagas - 415, K kodai (virškinimo sistemos ligos sukeltos alkoholio) – 896 ir G kodai (nervų sistemos degeneracinės ligos sukeltos alkoholio) – 939, P kodai (vaisiaus ir naujagimio patologija dėl motinos vartojamo alkoholio ar narkomanijos) – 5, I kodas (alkoholinė kardiomiopatija) – 3, Q kodas (vaisiaus alkoholinis sindromas (dismorfis)) – 1. (2 pav.):

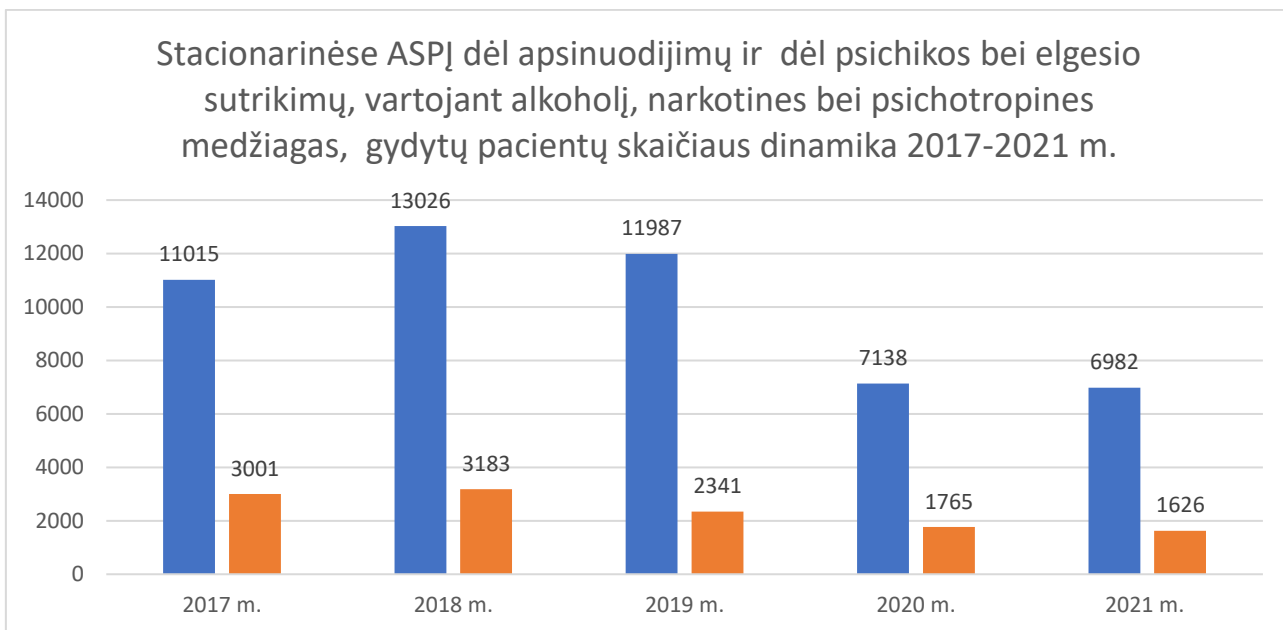
2 pav. 2021 m. stacionarinėse ASPĮ gydytų pacientų pagal organizmo sistemų pažeidimus skaičius

Analizuojant apsinuodijusių pacientų ir dėl alkoholio, narkotinių bei psichotropinių medžiagų vartojimo sukeltų ligų stacionaruose gydytų pacientų grupės pasiskirstymą pagal paveiktas organų sistemas, nustatyta, kad didžiąją dalį sudarė psichikos ir elgesio sutrikimai.

2021 metais stacionarinėse ASPĮ gydyti 6 982 pacientai:

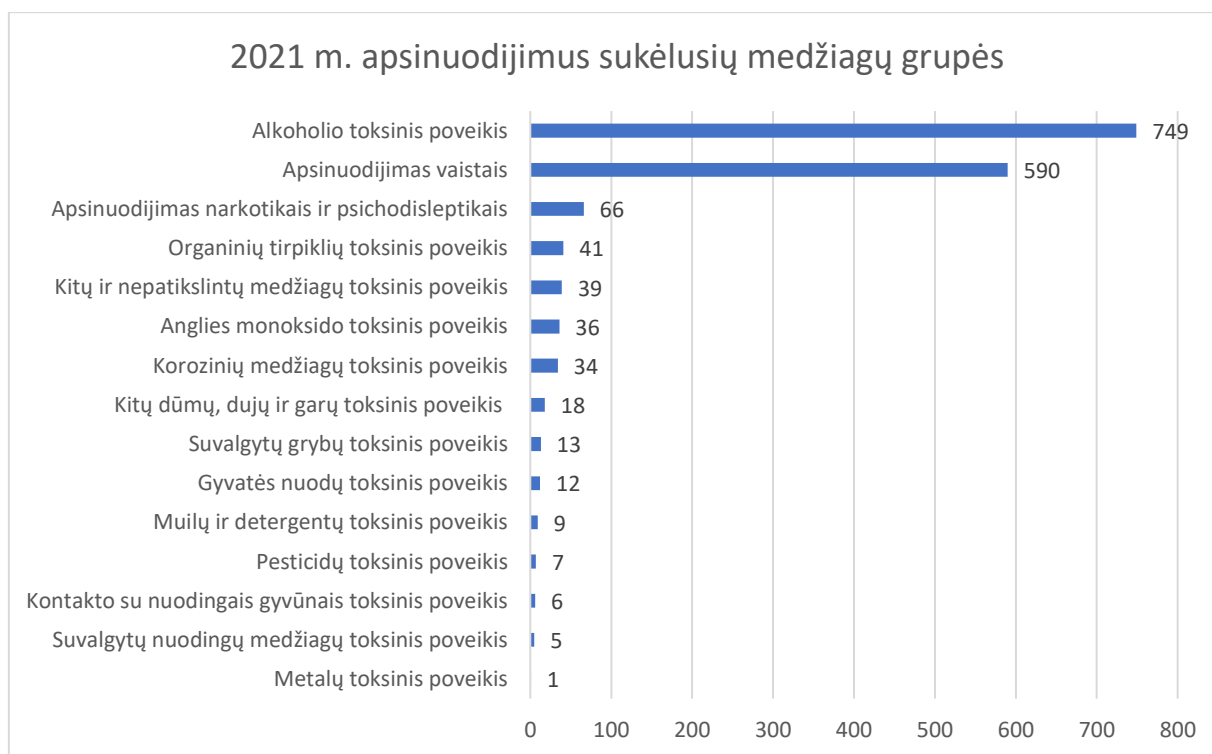
- dėl psichikos ir elgesio sutrikimų vartojant alkoholį, narkotines bei psichotropines medžiagas gydyti 5 356;
- dėl apsinuodijimų 1 626 pacientai.

2017-2021 metais gydytų pacientų dinamika matoma 3 paveiksle. I stulpelyje apsinuodijusių stacionare gydytų pacientų skaičius kartu su elgesio sutrikimais vartojant alkoholį, narkotines bei psichotropines medžiagas, II stulpelyje tik dėl apsinuodijimų gydytų pacientų skaičius. Stacionarinėse ASPĮ gydytų pacientų dėl apsinuodijimų ir dėl psichikos bei elgesio sutrikimų, vartojant alkoholį, narkotines bei psichotropines medžiagas, skaičius pastarųjų keturių metų laikotarpiu mažėjo.

3 pav. Stacionarinėse ASPĮ gydytų pacientų dėl apsinuodijimų ir dėl psichikos bei elgesio sutrikimų, vartojant alkoholį, narkotines bei psichotropines medžiagas, skaičiaus dinamika 2017-2021 metais.

2021 metais stacionaruose dėl apsinuodijimų gydyti 1 626 pacientai. Stacionaruose gydytų pacientų apsinuodijimų struktūra pagal medžiagų grupes (4 pav.):

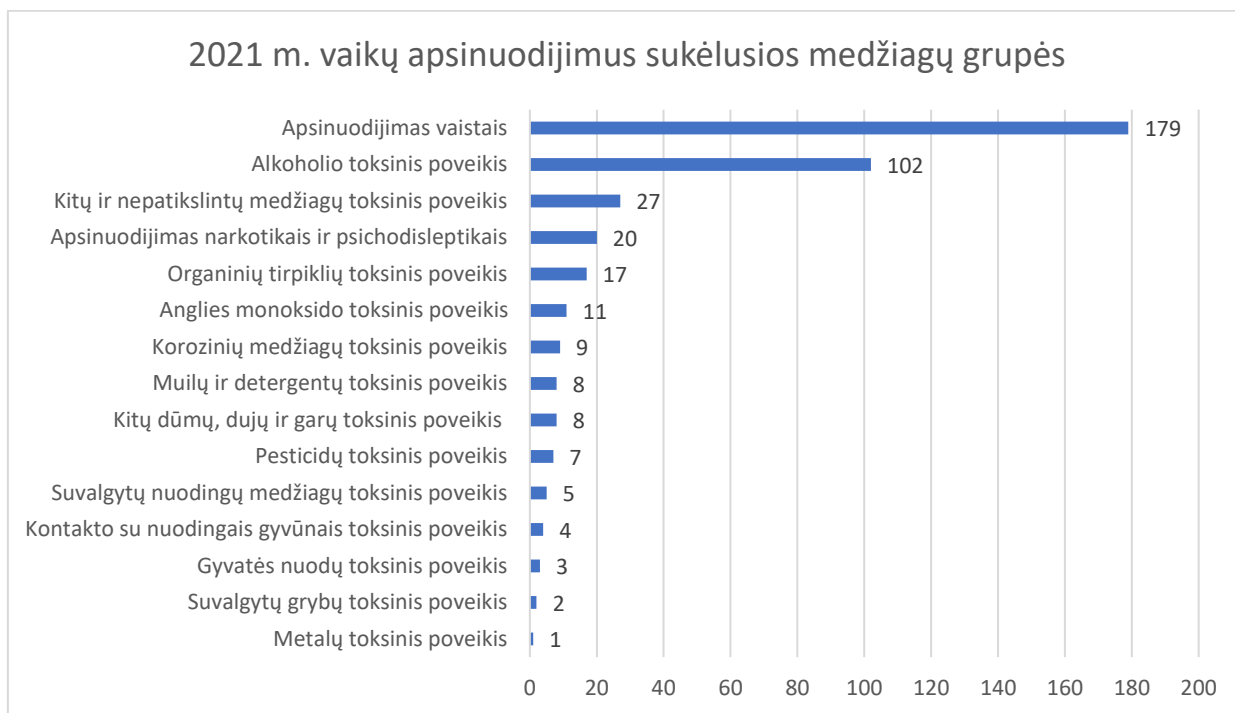

4 pav. 2021 m. stacionarinėse ASPĮ gydytų pacientų apsinuodijimų struktūra pagal medžiagų grupes

Remiantis VLK pateiktais duomenimis, 2021 m. teikiant stacionarines sveikatos priežiūros paslaugas, vyravo apsinuodijimai alkoholiu - 749 pacientai, iš jų – 102 vaikai. Antroje vietoje yra apsinuodijimai vaistais - 590 pacientų, iš jų – 179 vaikai. Trečioje vietoje pagal stacionarizuotų asmenų skaičių yra apsinuodijimai narkotikais ir psichodisleptikais – 66 pacientai, iš jų 20 – vaikai.

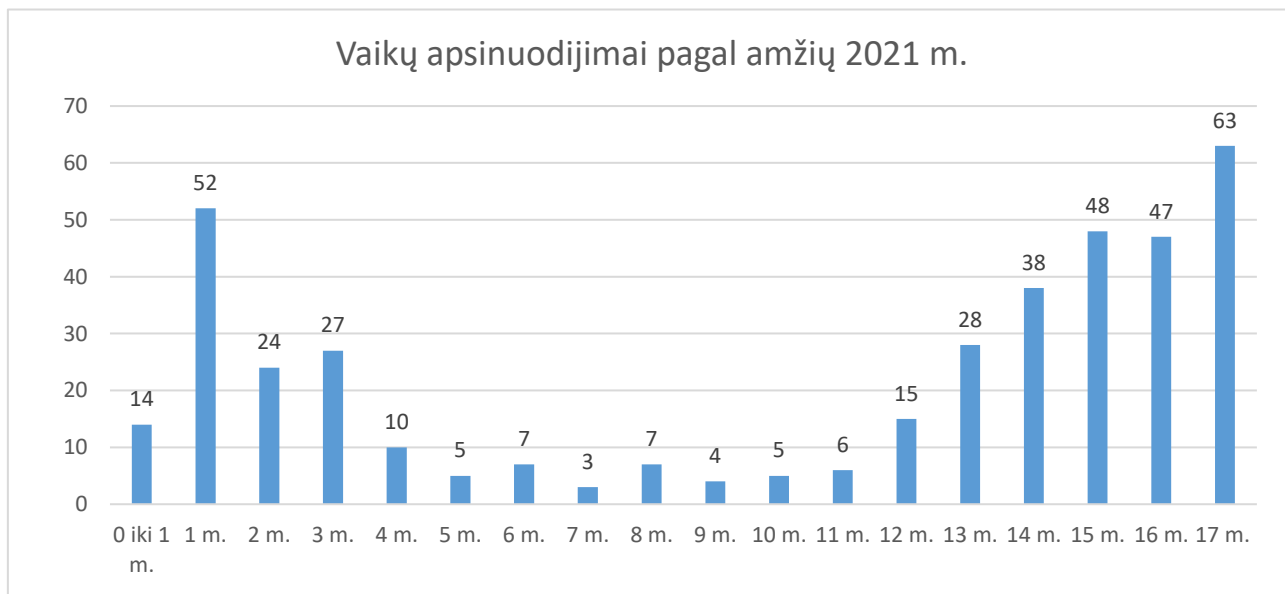
Vaikų apsinuodijimai

2021 m. stacionarinėse ASPĮ gydyti 403 vaikai iki 18 m. amžiaus. Vaikų apsinuodijimų struktūra pagal medžiagas matoma 5 pav. Vaikų apsinuodijimų tarpe, kaip ir bendroje apsinuodijimų struktūroje, didžiąją dalį sudarė apsinuodijimai vaistais ir alkoholiu. Apsinuodijimai vaistais sudarė 44 proc. nuo bendro vaikų apsinuodijimų skaičiaus.

5 pav. 2021 m. vaikų apsinuodijimų struktūra pagal medžiagų grupes

Dažniausiai vaikai apsinuodija amžiaus grupėse iki vienerių ir nuo vienerių iki trejų metų. Tai siejama su šio amžiaus vaikų elgesio ypatumais, kuomet jie tyrinėja aplinką viską ragaudami. Vyresniame amžiuje apsinuodijimų tolygiai mažėja, kol nuo 10-12 metų vėl stebima apsinuodijimų skaičiaus augimo tendencija. Apsinuodijimų didėjimą šioje amžiaus grupėje lemia piktnaudžiavimas alkoholiu, psichotropinėmis medžiagomis, medikamentais (6 pav.).

6 pav. Vaikų apsinuodijimai pagal amžių 2021 m.

2021 metais stacionaruose gydytas 101 alkoholiu apsinuodijęs vaikas.

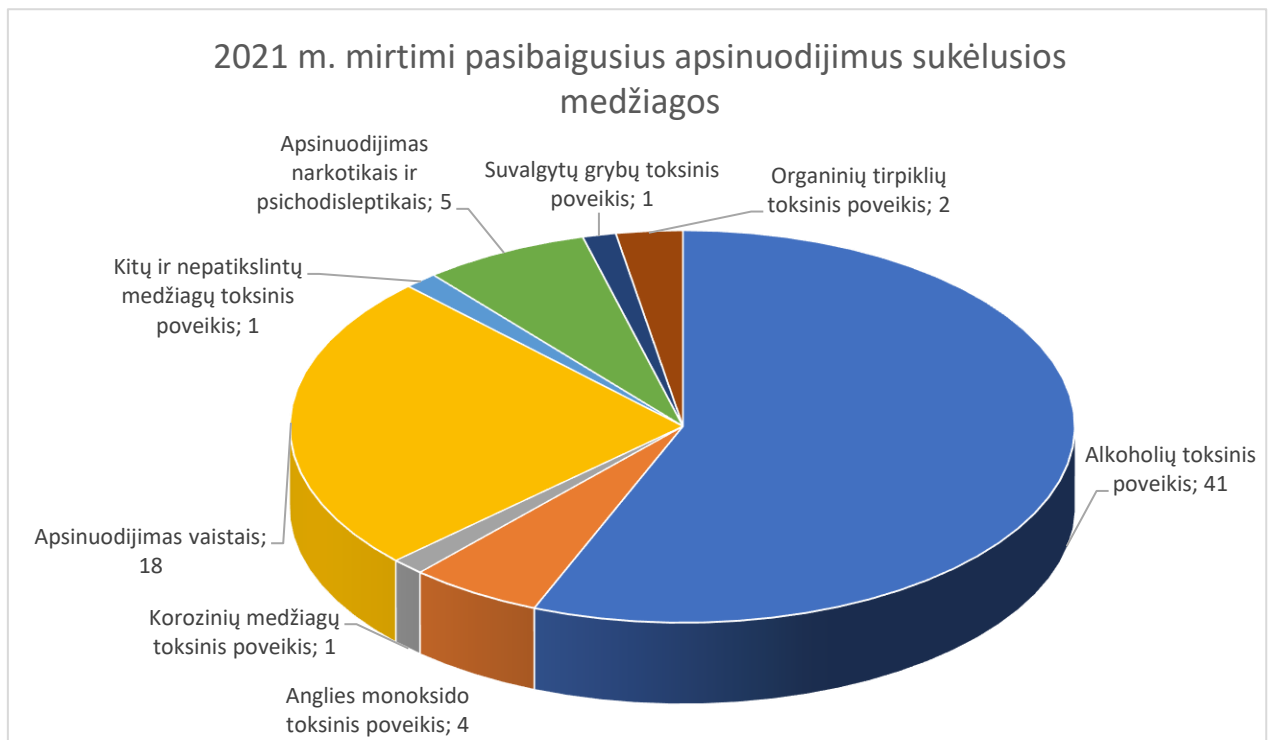

7 pav. 2021 m. stacionaruose gydyti alkoholiu apsinuodiję vaikai

2021 m. Lietuvos stacionarinėse ASPĮ registruoti mirtimi pasibaigę apsinuodijimų atvejai

Pagal VLK pateiktus duomenis 2021 m. registruoti 73 mirtimi pasibaigę apsinuodijimų atvejai stacionare gydytų pacientų tarpe, tai sudaro 4,5 proc. nuo hospitalizuotų apsinuodijusių pacientų skaičiaus. 2020 m. duomenimis mirtimi pasibaigę apsinuodijimai sudarė 3 proc.

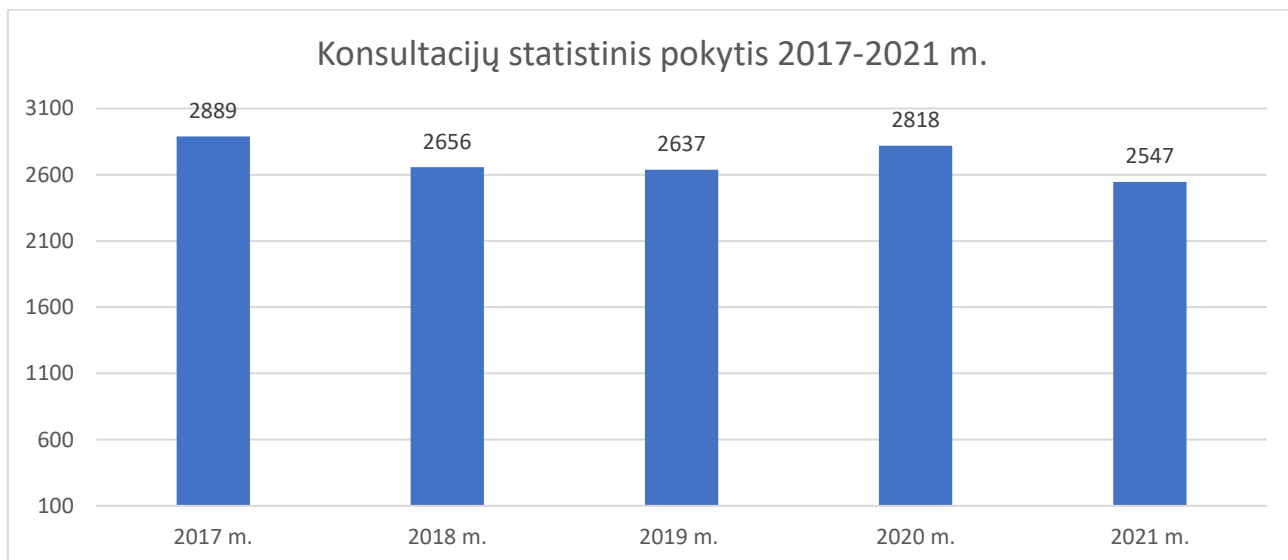
Pagal TLK-10 kodus 2021 metais mirtinus apsinuodijimus sukėlė: alkoholių toksinis poveikis – 41, apsinuodijimai vaistais – 18, apsinuodijimas narkotikais ir psichodisleptikais – 5, anglies monoksido toksinis poveikis – 4, organinių tirpiklių toksinis poveikis – 2, suvalgytų grybų toksinis poveikis – 1, korozinių medžiagų toksinis poveikis – 1, kitų ir nepatikslintų medžiagų toksinis poveikis – 1.

8 pav. 2021 m. mirtimi pasibaigusius apsinuodijimus sukėlusios medžiagos

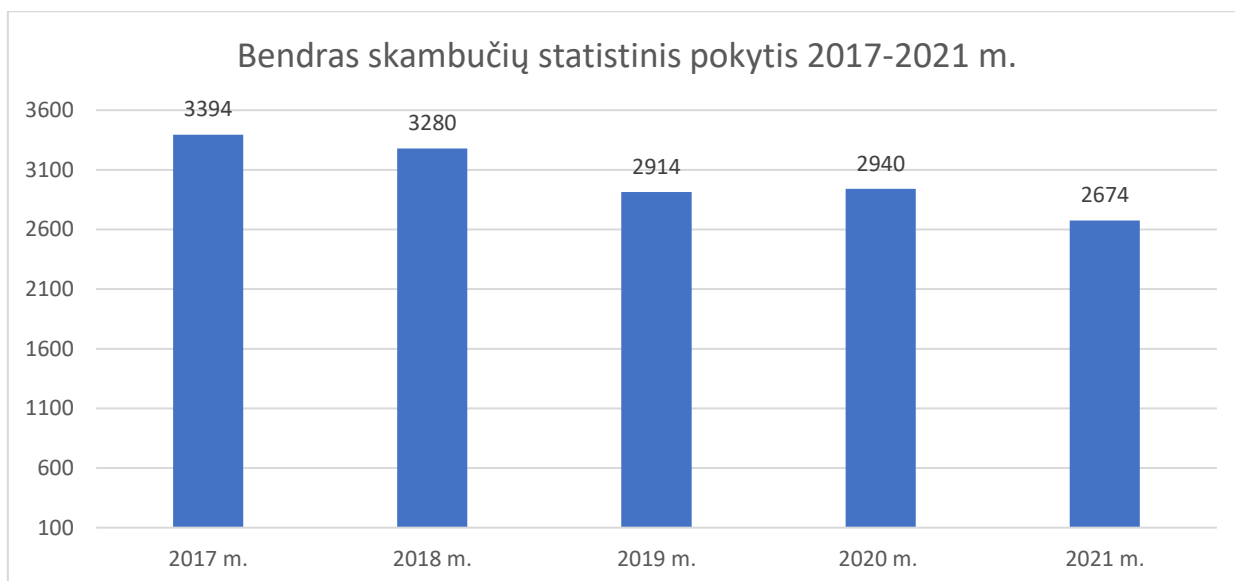
II. Konsultacijų apsinuodijimų klausimais apžvalga, remiantis VVKT duomenimis

Valstybinės vaistų kontrolės tarnybos prie Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos Farmakologinio budrumo ir apsinuodijimų informacijos skyriaus specialistai 2021 metais suteikė 2 547 konsultacijas telefonu gyventojams ir specialistams (9 pav.). Konsultacijų telefonu skaičiaus pokytis 2017–2021 metais matomas 9 pav.

9 pav. Konsultacijų telefonu skaičiaus pokytis 2017-2021 metais.

Farmakologinio budrumo ir apsinuodijimų informacijos skyriaus specialistai taip pat registruoja asmens sveikatos priežiūros įstaigų specialistų pateikiamą informaciją apie apsinuodijimo atvejus, kuomet buvo teiktos sveikatos priežiūros paslaugos. Atsižvelgiant į tai, bendras registruotų skambučių skaičius 2021 metais buvo 2 674 (iš ASPĮ gauti 127 pranešimai apie apsinuodijimo atvejus).

10 pav. Bendras konsultacijų ir pranešimų skaičius 2017 – 2021 m.

Priimtų skambučių pobūdis pagal kreipimosi priežastį:
- 2 297 (86 proc.) konsultacijos apsinuodijimo atvejais;

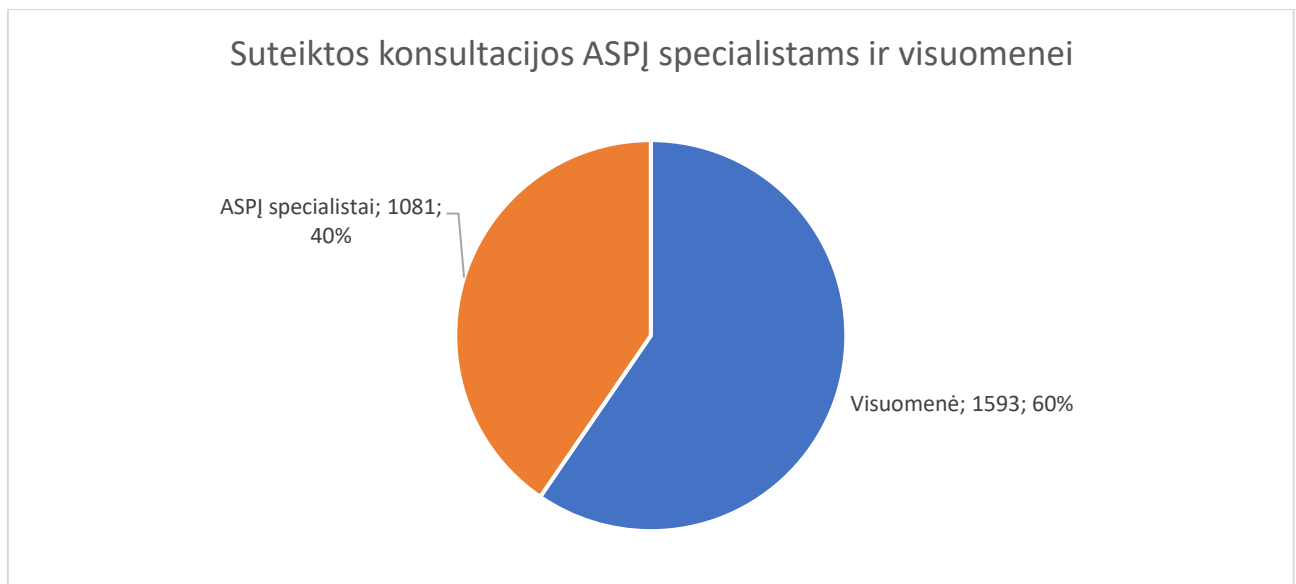
- 155 (6 proc.) užklausos;
- 127 (5 proc.) ASPĮ pranešimai apie apsinuodijimo atvejį;
- 95 (3 proc.) klaidingi skambučiai.

11 pav. Konsultacijų telefonu pobūdis pagal kreipimosi priežastį

Skambučių struktūrinis pasiskirstymas rodo, kad dažniausiai į Farmakologinio budrumo ir apsinuodijimų informacijos skyrių skambinama pasitarti apie galimą pavojų sveikatai, esant konkrečiam apsinuodijimui, dėl gydymo taktikos bei sužinoti apie konkrečios medžiagos toksiškumą.

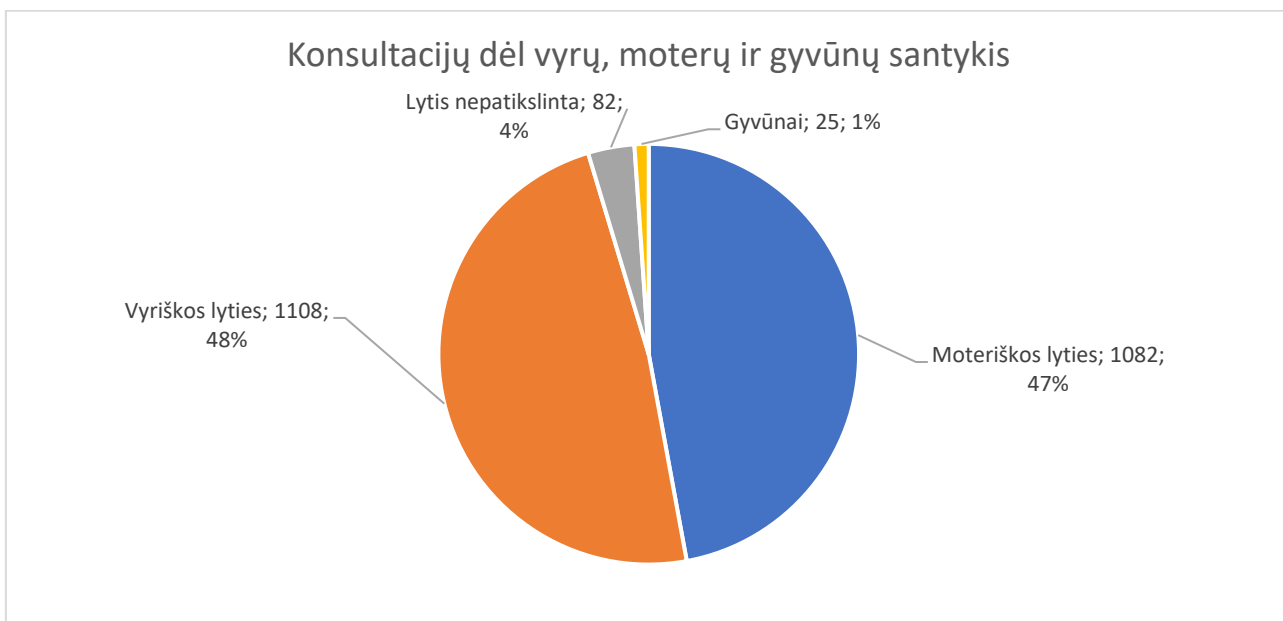
Asmens sveikatos priežiūros įstaigų specialistai konsultuoti 1 081 kartą (40 proc.), gyventojai – 1 593 (60 proc.).

12 pav. Konsultacijų gyventojams ir ASPĮ specialistams santykis

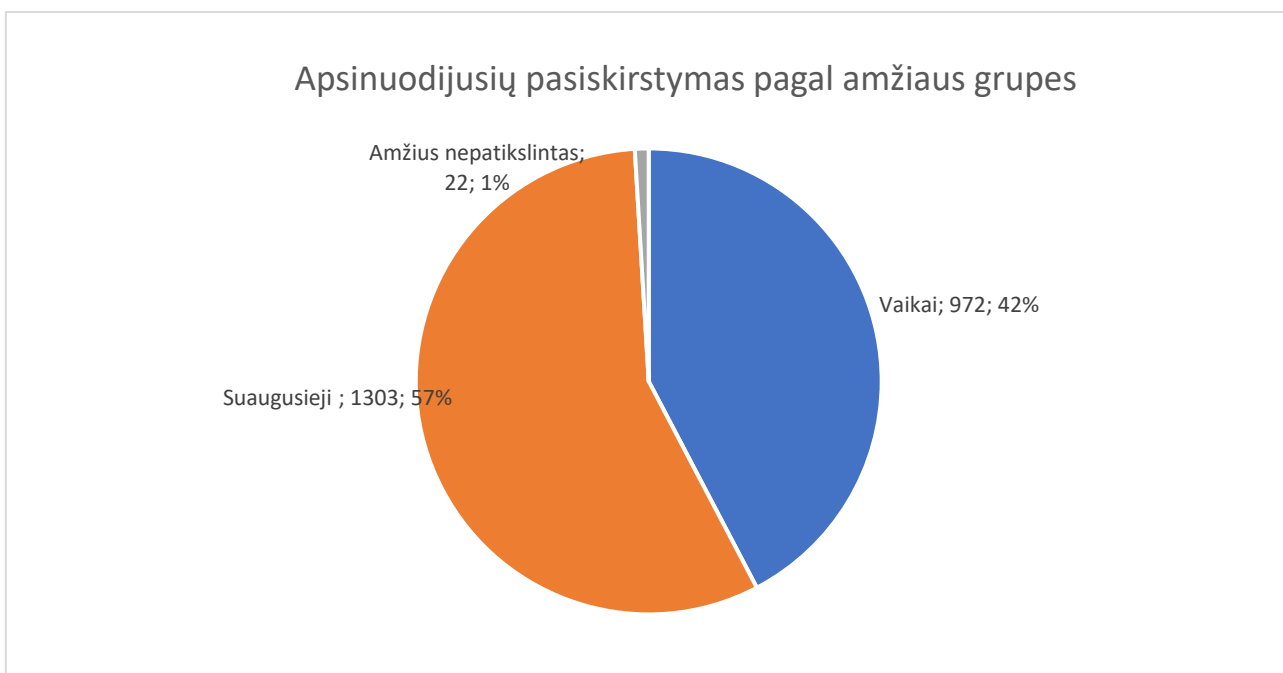
Į Farmakologinio budrumo ir apsinuodijimų informacijos skyrių 1 108 kartus (48 proc.) skambinta apsinuodijus vyriškos lyties asmenims, 1082 (47 proc.) – moteriškos, 82 (4 proc.) atvejų apsinuodijusio lytis nepatikslinta.

Farmakologinio budrumo ir apsinuodijimų informacijos skyriaus specialistai suteikė 25 gydymo konsultacijas apsinuodijus gyvūnams (1 proc.) (13 pav.).

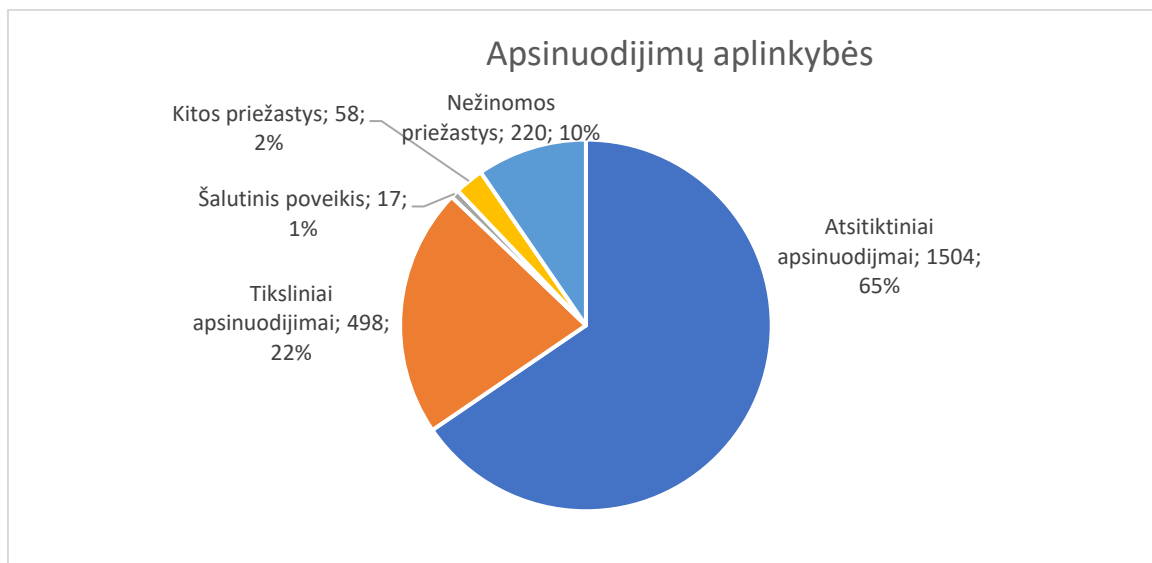
13 pav. Konsultacijų dėl vyrų, moterų ir gyvūnų santykis

Dažniau buvo konsultuota dėl suaugusių asmenų apsinuodijimų. 2021 m. 1 303 kartus konsultuota dėl suaugusių asmenų apsinuodijimų (57 proc.), dėl vaikų apsinuodijimo skambinta 972 kartus (42 proc.), 22 (1 proc.) apsinuodijimų atvejais amžius nepatikslinktas (14 pav.).

14 pav. Konsultacijų dėl vaikų ir suaugusių asmenų santykis

Pagal apsinuodijimo aplinkybes konsultacijos pasiskirstė taip: atsitiktinai apsinuodyta 1 504 kartus (65 proc.), tiksliniai (suicidas, piktnaudžiavimas, savigyda) apsinuodijimai – 498 (22 proc.), apsinuodijimo priežastys nežinomos 220 (10 proc.), šalutinis poveikis 17 (1 proc.), kitos priežastys 58 (2 proc.) (15 pav.).

15 pav. Apsinuodijimų struktūra pagal apsinuodijimo aplinkybes

2021 metais dažniausiai konsultuotasi dėl apsinuodijimų medikamentais (32 proc.), buitine chemija (10 proc.), kita medžiaga (10 proc.), grybais, pesticidais. Kitos apsinuodijimus sukėlusios medžiagų grupės pateiktos 16 pav.

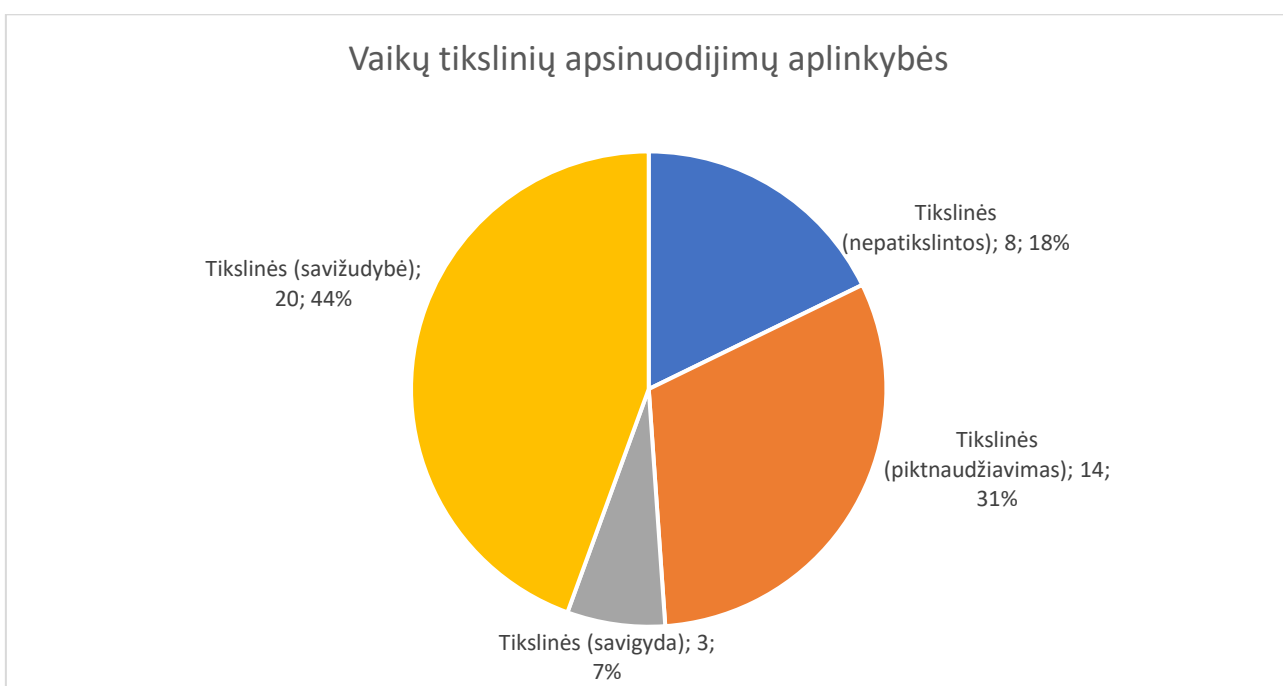

16 pav. Apsinuodijimų struktūra pagal apsinuodijimą sukėlusias medžiagas, remiantis konsultacijų duomenimis

2021 metais 972 kartus konsultuota dėl vaikų apsinuodijimų, tai sudarė 38 proc. visų konsultacijų. Iš jų atsitiktinai apsinuodijo 821 vaikas (84 proc.), tikslingai vaikai nuodijosi 93 kartus (10 proc.), 39 apsinuodijimų priežastys nežinomos (4 proc.), šalutinis poveikis 5 atvejai (1 proc.), kitos priežastys – 14 atvejų (1 proc.) (17 pav.).

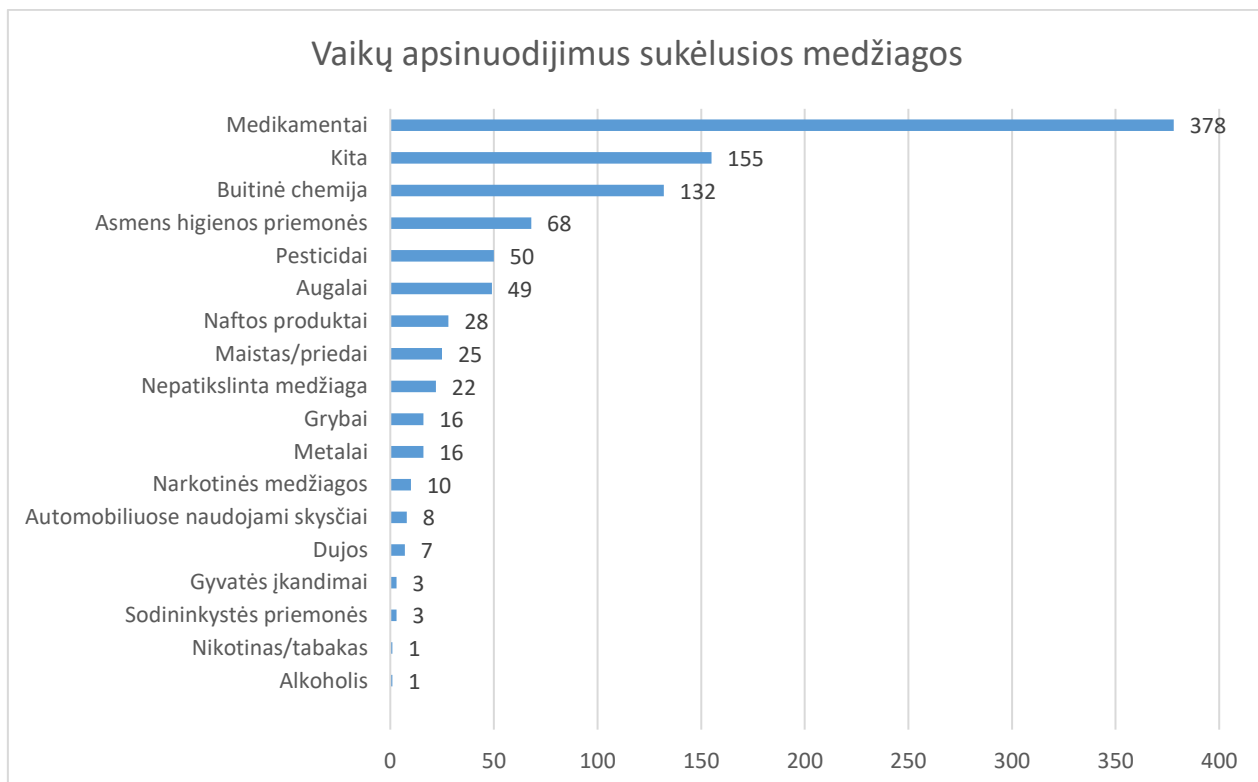
17 pav. Vaikų apsinuodijimų struktūra pagal apsinuodijimo aplinkybes, remiantis konsultacijų duomenimis

18 pav. Vaikų tikslinių apsinuodijimų aplinkybių struktūra

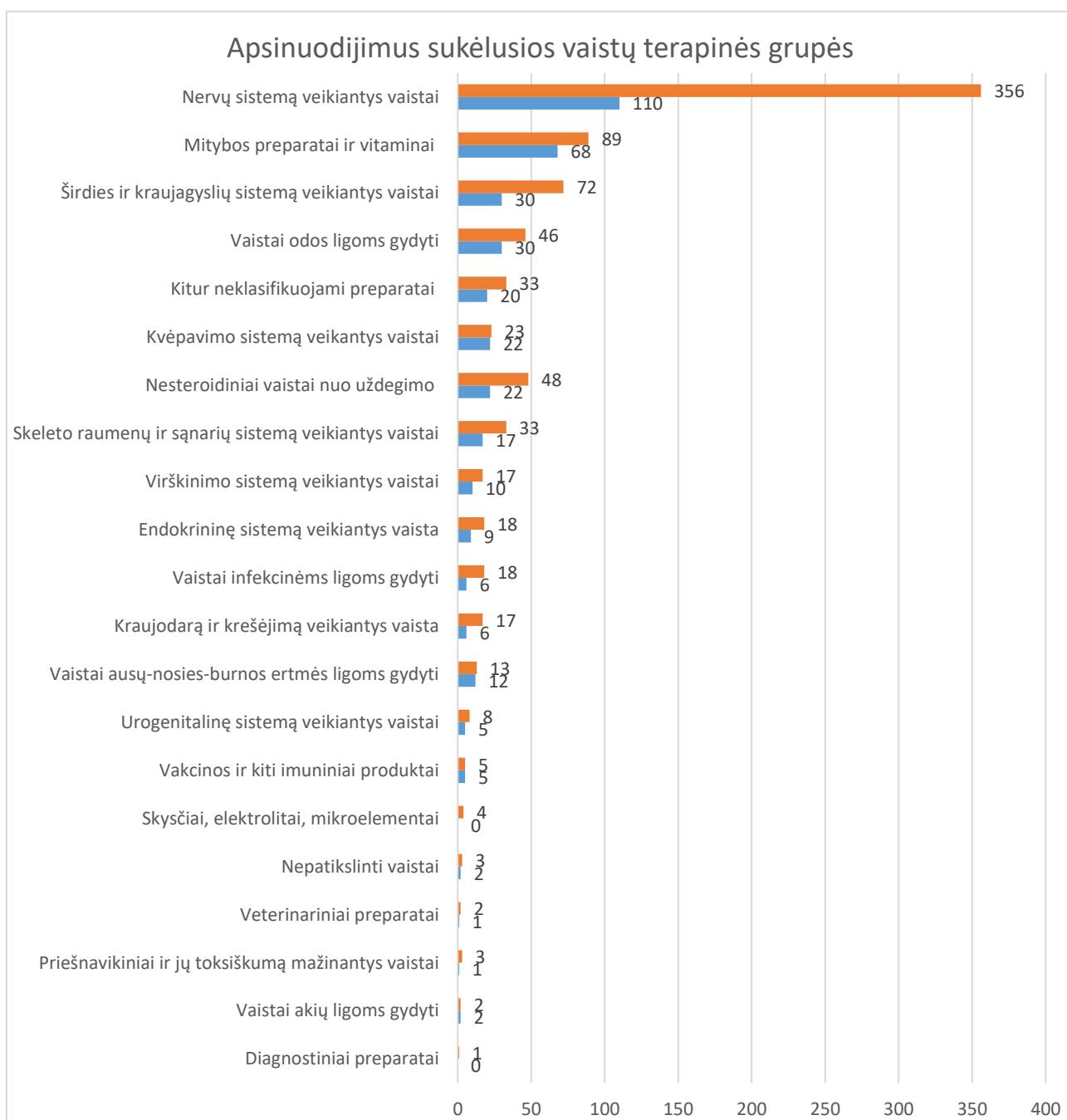
Dažniausia tikslinių vaikų apsinuodijimų priežastis – suicidiniai bandymai, jos sudaro 44 proc. tikslinių vaikų apsinuodijimų atvejų.

Dažniausiai skambinta dėl vaikų apsinuodijusių medikamentais, kitomis medžiagomis, buitine chemija, asmens higienos priemonėmis, pesticidais (19 pav.).

19 pav. Vaikų apsinuodijimų struktūra pagal apsinuodijimą sukėlusias medžiagų grupes

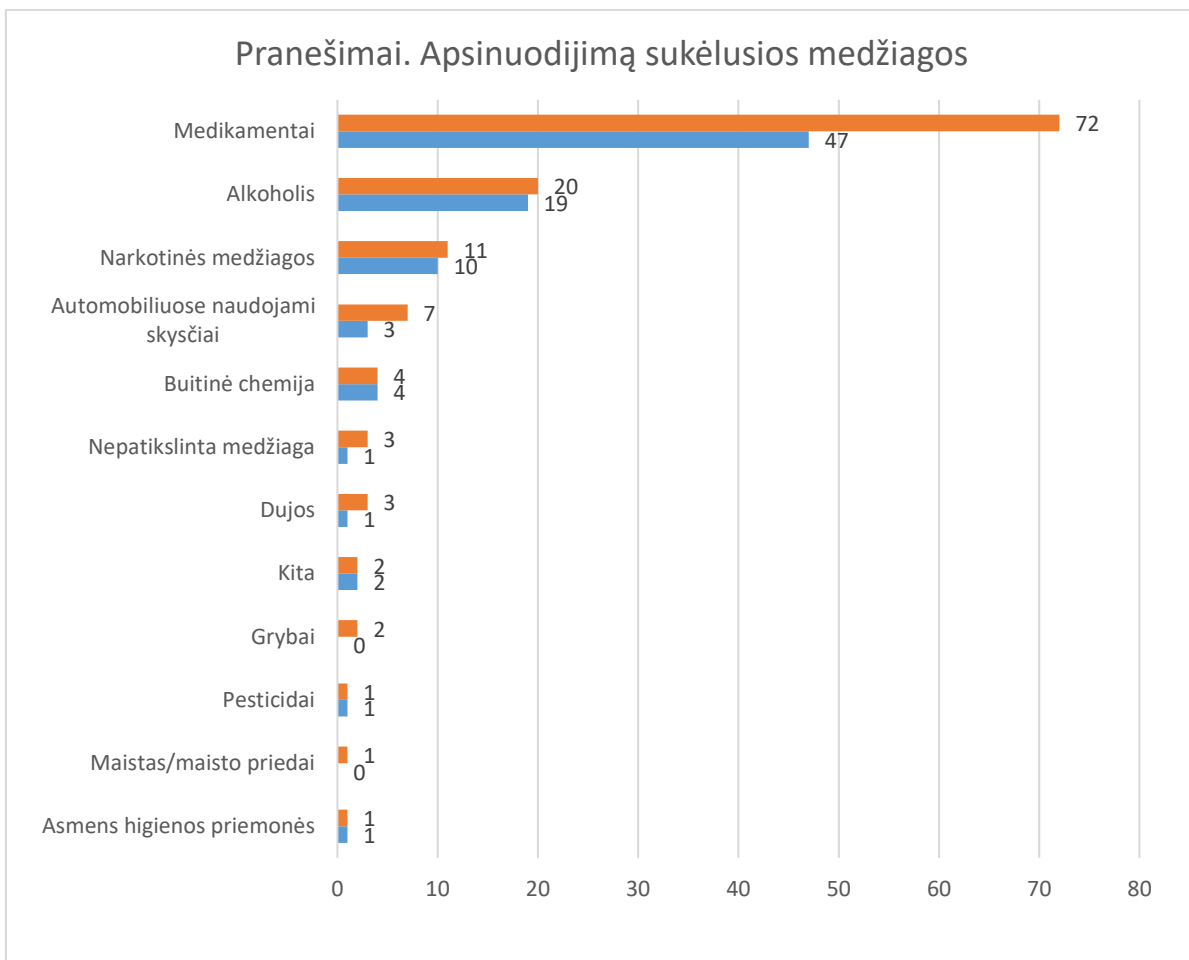
Išanalizavus konsultacijų metu surinktus duomenis apie apsinuodijimus vaistais (20 pav. I-oje eilutėje visi apsinuodijimai vaistais, II-oje eilutėje vaikų apsinuodijimai vaistais), nustatyta, kad dažniausiai konsultuota dėl apsinuodijimo nervų sistemą veikiančiais vaistais, mitybos preparatais ir vitaminais, širdies ir kraujagyslių sistemą veikiančiais vaistais, nesteroidiniais vaistais nuo uždegimo, vaistais odos ligoms gydyti. Konsultacijų apsinuodijus vaistais pagal vaistų terapines grupes struktūra pateikta 20 pav.

20 pav. Konsultacijų apsinuodijus vaistais struktūra pagal vaistų terapines grupes

Farmakologinio budrumo ir apsinuodijimų informacijos skyrių specialistai registruoja ASPĮ pateikiamą informaciją apie įstaigoje stacionarizuotus ir gydytus apsinuodijusius pacientus. 2021 metais gauti 127 pranešimai iš ASPĮ, 90 pranešimų dėl stacionaruose dėl apsinuodijimo gydytų vaikų, 37 – dėl suaugusiųjų. Dažniausiai pranešta apie stacionaruose gydytus medikamentais ir alkoholiu apsinuodijusius asmenis.

Pagal ASPĮ pateiktų pranešimų apie įtariamą ar nustatytą apsinuodijimą duomenis apsinuodijimus sukėlusios medžiagos 21 pav.

21 pav. Pagal ASPĮ pranešimų duomenis apsinuodijimus sukėlusios medžiagos

Įvertinus 2017-2021 metų suteiktų konsultacijų skaičiaus pokyčius, nustatyta, kad 2021 metais lyginant su 2020 metais, konsultacijų skaičius sumažėjo 9 proc.

Asmens sveikatos priežiūros įstaigų specialistai konsultuoti 1 081 kartą (40 proc.), gyventojai – 1 593 (60 proc.). 2021 metais dažniausiai konsultuotasi dėl apsinuodijimų vaistais, buitine chemija, kita medžiaga, grybais, pesticidais.